
FRANCISCO ORDÓÑEZ

OBSERVACIONS SOBRE LA
POSICIÓ DELS SUBJECTES
POSTVERBALS EN CATALÀ I
CASTELLÀ

1. LES DIFERÈNCIES

El castellà i el català permeten els subjectes en posició postverbal en diferents contextos discursius (preguntes, exclamacions, declaratives, infinitius). En aquest article no analitzarem els principis de legitimació discursiva d'aquests subjectes postverbals (Vallduví 2002, Zubizarreta 1998); simplement notem que hi ha una clara diferència entre el català i el castellà quan les condicions discursives són les adequades per legitimar els subjectes postverbals en ambdues llengües. El castellà, igual que altres llengües romàniques com el portuguès (Ambar 1992, Costa 2000) i el romanès (Motapanyane 1995), permet els subjectes en diferents posicions respecte a la resta de complements del verb. Així, els subjectes poden ser davant o darrere dels objectes, siguin preposicionals o no, com a (1) i (2); poden aparèixer darrere o davant d'adjectius

predicacionals que encapçalen una clàusula reduïda com a (3); i finalment els subjectes poden quedar davant o darrere de l'infinitiu amb verbs modals a (4):

- (1) a. Hoy comprará Juan comida. (VSO)
b. Hoy comprará comida Juan. (VOS)
- (2) a. Hoy hablará Juan de Barcelona.
b. Hoy hablará de Barcelona Juan.
- (3) a. En Irak resultaron varias personas heridas.
b. En Irak resultaron heridas varias personas
- (4) a. Por fin puede Juan dormir.
b. Por fin puede dormir Juan.

D'acord amb el que s'ha dit als estudis fets fins ara (Solà 1992, Rosselló 2002, Vallduví 2002), la situació en català és molt diferent. Els subjectes només poden aparèixer darrere dels complements:

- (5) a. *Avui comprarà en Joan menjar.
b. Avui comprarà menjar en Joan.
- (6) a. *Ahir van resultar molts soldats ferits.
b. Ahir van resultar ferits molts soldats.
- (7) a. *Finalment pot en Joan dormir.
b. Finalment pot dormir en Joan.

Aquesta diferència de comportament planteja algunes preguntes:

- a) Quina és la posició dels subjectes en ambdues llengües?
- b) Com es pot interpretar la variació paramètrica en termes de les teories actuals sobre l'ordre de mots?

Els estudis previs fets per Alexiadou i Anagnostopoulou (2001) i Ordóñez (1998) van suposar que els subjectes que precedeixen els complements i predicats en castellà (1a, 2a, 3a i 4a) són en una posició *in situ* d'especificador del SV. El subjecte queda en una posició temàtica superior als complements:

$$(8) \quad [\quad [_{SV} \text{ Subj } [\text{SV} \text{ SN/SP/SAdj }]]]$$

Tanmateix, hi ha una altra possibilitat d'anàlisi que volem prendre en consideració en aquest estudi. El fet que el subjecte sigui davant dels complements no és raó suficient per dir que els subjectes siguin *in situ*. Es pot ben suposar que els subjectes són en una posició més alta que els complements, una posició funcional més alta que aquí anomenaré SSubj (Sintagma Subjecte). Aquesta posició més alta sempre seria davant dels complements:

$$(9) \quad [SSubj \quad \text{Subj}_i \quad [_{SV} \quad t_i \quad [\text{SN/SP/SAdj}]]]$$

Totes dues anàlisis poden explicar l'ordre VSO. La qüestió fonamental és veure com poden resoldre els ordres alternatius VSO-VOS, VSAdj-VAdjS, VSInf-VinfS (1-4). La hipòtesi dels subjectes *in situ* ha de postular que els complements i predicats es poden moure, opcionalment en castellà, però obligatòriament en català, per sobre de la posició d'especificador del SV per obtenir els ordres VOS, VAdjS, VinfS:

$$(10) \quad [V \quad [\text{SN/SP/SAdj}]_i \quad [_{SV} \text{ Subj} \quad t_i]]$$

Per no haver d'arribar a aquesta conclusió tan poc satisfactòria des del punt de vista teòric i paramètric, podríem postular que en català cap predicat o complement no es mou a l'ordre VOS. Simplement es podria suposar que no hi ha subjectes *in situ* en català i que tots els subjectes s'han adjuntat a la dreta de manera postverbal.

$$(11) \quad [_{SV} \quad t_i \quad [\text{SN/SP/SAdj}]] \quad \text{Subj}_i$$

Hi ha dos problemes independents en aquesta última hipòtesi paramètrica: *a*) suposar que els subjectes postverbals són *in situ* en castellà, però no en català, i *b*) que en català hi ha moviment obligatori de subjectes cap a la dreta. Em concentraré en la qüestió *a*) i deixaré la discussió *b*) de banda. Si establim *a*), les úniques raons per suposar *b*) serien del tipus teòric que fan servir les adjuncions a la dreta. Com s'ha mostrat recentment hi ha raons per eliminar el mecanisme d'adjunció a la dreta a la Gramàtica Universal (Kayne 1994).

L'alternativa que proposem a (9) pot donar compte dels ordres alternatius si pensem que hi ha dues posicions d'especificadors de subjectes diferents en posició postverbal. Hi ha un SSubj més alt on van a parar tots els subjectes en l'ordre V S SX (SX=SN,SP,SAdj) en castellà. Hi ha una posició més baixa de focus (Belletti 2004) on es donen tots els ordres V SX S. Els complements i predicats SX es mouen per sobre d'aquesta posició final de focus, com ja ha estat proposat per Jayaseelan (2000) i Zubizarreta (1998).¹ Els ordres alternatius depenen de quina posició d'especificador es fa servir per als subjectes. Si es fa servir el SSubj obtenim l'ordre V S SX. Si fem servir la posició de focus obtenim V SX S:

- (12) [SSubj SX [SFocus]

Com demostrarem en la pròxima secció, aquesta alternativa és superior, ja que hi ha raons clares per pensar que els subjectes no són mai *in situ*. Aquesta hipòtesi també mostra una nova manera de veure les diferències entre català i castellà: el català no presenta la posició més alta d'especificador del SSubj, mentre que el castellà sí. Aquesta diferència és similar a la feta en llengües germàniques sobre la possibilitat de legitimar les construccions d'expletius transitius (CET). Per exemple, en aquestes construccions en islandès (13), el subjecte pot aparèixer postverbal davant de l'objecte. En canvi, en llengües com l'anglès no hi ha la possibilitat de posar el subjecte davant de l'objecte (14).

- (13) a hafa margir jólasveinar bor_a bu_ing. (islandès)
 Expletiu han molts trols menjat púding
 "Molts trols han menjat púding".

- (14) *There has someone eaten an apple. (anglès)
 Expletiu ha algú menjat una poma
 "Algú ha menjat una poma".

1. Per a Zubizarreta (1998) aquests moviments estan motivats per la prosòdia. Per a Jayaseelan (2000) en malaialam aquest és un moviment de legitimació dels complements al seu ordre canònic.

Segons Bobaljik i Jonas (1996) la possibilitat d'obtenir CET a l'islandès es deu al fet que hi ha un especificador per als subjectes per sobre del SV al qual no poden accedir els subjectes de l'anglès. Aquesta posició l'anomenen STemps:

- (15) Expletiu Verb [_{ST} Subjectes [_{SV} XP Complements islandès

Si deixem de banda altres paràmetres que distingeixen les llengües germàniques i romàniques, com ara la posició del participi de passat respecte al subjecte o els expletius tàcits, veiem que la diferència paramètrica és, si més no, paral·lela. La proposta que presentem en aquest article és de suposar que la Gramàtica Universal permet dues posicions d'especificador de subjecte per sobre del SV i que la més alta del SSubj és la responsable que els subjectes quedin davant dels complements. A continuació donaré proves que mostren clarament que els subjectes no poden ser *in situ* al SV en l'ordre V S XP del castellà (tampoc en islandès). Aquesta és la posició més alta que no permet el català.

2. MOVIMENT DE QUANTIFICADORS D'OBJECTE

Una observació important que confirma que el subjectes no han de ser *in situ* a l'especificador de SV en l'ordre VSO en castellà ens la dona el comportament dels subjectes respecte als quantificadors d'objecte. Kayne (1975) observa que en francès els objectes quantificats no emfàtics *tous* i *rien* es desplacen cap a l'esquerra del participi de passat, contràriament als objectes no quantificats.

- (16) Jean a [tout] mangé [*tout].
Jean ha tot menjat [*tot]
'En Joan s'ho ha menjat tot.'

Ni el català ni el castellà admeten l'ordre de (16) amb els quantificadors d'objecte, com es veu a (17).

- (17) a. Juan se lo había (*todo) comido todo.
b. Joan s'ho havia (*tot) menjat tot

Rizzi (1996) apunta que aquest fet no mostra necessàriament que els objectes quantificats no s'hagin desplaçat cap a l'esquerra en català o castellà, sinó que pot ser que només mostri que els participis passats es desplacen encara més a l'esquerra que els objectes quantificats. És a dir, el moviment de quantificadors queda emmascarat pel moviment dels participis passats. Rizzi (1996) dóna proves d'aquest moviment del quantificador quan també hi ha un adverb de manera com *bé/bien, claro* i *mal*. Generalment és pressuposat que aquests adverbis de manera es localitzen a l'esquerra del SV. Així doncs, la predicció és que els quantificadors han d'aparèixer a l'esquerra de l'adverb de manera. Per controlar que aquests quantificadors no siguin emfàtics, Rizzi insereix un subjecte postverbal al final de l'oració. Com es veu als següents exemples del castellà, l'objecte quantificat queda sempre a l'esquerra de l'adverb de manera:²

- (18) a. Desde el principio (lo) comprendió todo bien ÉL.
b. ?? Desde el principio (lo) comprendió bien todo ÉL

Els contrastos mostren que el quantificador no focalitza *todo* o *tot* s'ha hagut de moure per sobre del marcador de marge del SV *bien* o *bé*.

- (19) V todo_i [bien [_{SV} ÉL t_i]]
 ↑
 de

La prova següent és veure si el subjecte pot aparèixer encara més a l'esquerra que la posició del quantificador que s'ha mogut. Si comencem pels quantificadors flotants de subjectes, observem que aquests apareixen obligatòriament per sobre de la posició del quantificador d'objecte, com es pot comprovar als contrastos de (20) i (21):

- (20) a. Las estudiantes lo hacen todas todo bien.
b.*Las estudiantes lo hacen todo todas bien.
- (21) a. Mis compañeros lo hacen ambos todo bien.
b.*Mis compañeros lo hacen todo ambos bien.

2. Aquests exemples s'han de llegir amb focalització del subjecte al final. El que importa és que el quantificador no quedi focalitzat, ja que el moviment de quantificadors a l'esquerra només té lloc quan NO estan marcats amb èmfasi.

No només el quantificadors flotants han d'aparèixer per sobre del quantificador d'objecte, sinó que també qualsevol subjecte en castellà ha d'aparèixer per sobre del SV, com a (22):

- (22) a. Ayer lo hizo/encontró él todo bien.
b.*?Ayer lo hizo/encontró todo él bien.

La conclusió a la qual s'arriba és que hem de suposar que els subjectes no són *in situ*, sinó que es mouen a una posició més cap a l'esquerra que la posició de l'adverbi de manera i que el quantificador d'objecte, com proposem a l'anàlisi de (23), on el subjecte és per sobre de la posició final del quantificador desplaçat *todo*:

- (23) ... [S Subj Juan_i todo [bien [_{sv} t_i t]]]]
↑

Com que aquesta posició de subjecte només és permesa en castellà, fem la predicció certa que aquestes oracions són agramaticals en català:

- (24) a.*Ahir ho van fer ells tot bé.
b.*Ahir ho va fer ell tot bé.

Aquesta anàlisi també prediu que hi pot haver posicions més baixes on els quantificadors flotants de subjecte quedin legítims. Això mateix es pot veure a (25):

- (25) Entonces trataban mis vecinos cuidadosamente ambos a su hija.

L'estructura és la següent:

- (26) [ST Trataban [SSubj mis vecinos [cuidadosamente [Sv ambos [SV a su hija]]]]]

3. LA DISTRIBUCIÓ DELS PRONOMS AMB L'AUXILIAR *Haver/Haber* MÉS EL PARTICIPI DE PASSAT

Rizzi (1996) i Ordóñez (2000) noten que generalment, en les oracions declaratives conjugades de les llengües romàniques, el subjecte no pot ser inserit entre l'auxiliar *haver/haber* i el participi de passat:

- (27) *Ayer no nos lo había tu hermana dicho.
 (28) *Ahir no ens ho havia la teva germana dit.

Respecte a aquest fet les llengües romàniques són diferents de llengües germàniques com l'islandès, ja que l'islandès permet, en les CET, els subjectes entre l'auxiliar *haver* i el participi de passat:

- (29)

a	hafa	jólasveinar	bor_a_	bú_ing.
Expl	han molts	trols de Nadal	menjat	púding.

Aquestes diferències han de ser atribuïdes al fet que en castellà i en català, contràriament a l'islandès, els participis de passat es mouen més a l'esquerra que la posició de subjecte. També hem notat que la posició de subjectes SSubj del castellà ha de quedar per sota de la posició final dels participis passats. Això no ens ha de sorprendre gens si pensem que aquesta diferència també l'havíem notada entre l'italià i el castellà *versus* el francès quant a la posició del quantificador d'objecte *tout*. El quantificador es mou igualment en totes aquestes llengües, però la diferència és a la posició final del participi de passat. Als següents esquemes representem les diferències entre castellà i islandès:

- (30) [Auxiliar *Haber* [Participi Passat [SSubj subjecte]]] (castellà)
 [Auxiliar *Have* [SSubj subjecte [Participi Passat]]] (islandès)

Tanmateix, no tots els tipus de subjectes es comporten d'aquesta manera en castellà. Sánchez López (1993) observa que el subjecte pronominal *usted* és permès entre l'auxiliar conjugat i el participi de passat. Altres pronoms també poden aparèixer en aquesta posició:

- (31) Había usted dicho que lo lograría. (Sánchez López 1993: 281)
 (32) Ya les había yo dicho a éstos que...

El comportament especial d'aquests subjectes pronominals és molt semblant al comportament dels pronoms d'objecte de les llengües escandinaves. A les llengües escandinaves els pronoms d'objecte apareixen en posicions més altes que el substantius no pronominals. Aquest procés s'ha anomenat *object shift*. Per exemple, en suec només els pronoms poden aparèixer a l'esquerra de la negació (Holmberg i Platzack 1995):

- (33) Johan läste *boken / den [inte t] (suec)
 Johan llegí *el llibre/pronom no
 'Johan no va llegir el llibre.'

Això també es veu en anglès respecte a les partícules verbals (34). Els pronoms, contràriament als SNs no pronominals, han de quedar per sobre de la partícula:

- (34) a. John threw it over
 b. *John threw over it

Així, és natural estendre aquest tipus d'anàlisi per a (31) i (32) i suposar que hi ha hagut moviment del pronom més cap a l'esquerra que la posició final del participi de passat i que la posició del SSubj. Així, els pronoms farien un *subject shift* des del SSubj:

- (35) [Auxiliar *Haber* [Subjectes pronominals [Participi passat [SSubj]]]]

Els pronoms que poden aparèixer entre l'auxiliar *haber* conjugat i el participi de passat poden ser considerats pronoms *febles* en el sentit tècnic usat per Cardinaletti i Starke (1999). El fet que no puguin aparèixer coordinats i que tampoc poden ser modificats és una prova que ho són.³

- (36) a. *Había usted y él dicho que lo lograría.
 b. *Había sólo usted dicho que lo lograría.

3. El terme *pronom feble* usat per Cardinaletti i Starke no es refereix al que anomenem normalment com a clítics. Tenen propietats comunes als clítics, ja que no poden ser modificats ni coordinats, però, contràriament als clítics, poden tenir més estructura, com es pot comprovar pel fet que poden ser bimorfemàtic, com és el cas de *usted*.

Fins ara hem analitzat el castellà. La nostra proposta és consistent amb el fet que el català no té aquesta posició de SSubj i, per tant, com es comprova a (37), els pronoms no poden aparèixer entre l'auxiliar i el participi:

(37) *Havia vostè dit que ho aconseguiria.

4. ADVERBIS DE MANERA

Un altre argument a favor d'una posició més alta en castellà que en català ve de la distribució de subjectes respecte a objectes sense article i adverbis de manera. Els adverbis de manera poden intervenir entre l'objecte sense determinant i el verb, com es veu als següents exemples del castellà:

(38) a) No sabía que pintases bien cuadros.
b) Allí dibujabas cuidadosamente paisajes.

Com hem vist abans, suposarem que *bien*, *mal* sempre queden a l'esquerra del SV (Cinque 2000 i Costa 1997):

(39) [verbÉÉ..[[*bien/mal*ÉÉ.[SVÉÉ Complement]]]]

Els objectes sense determinant poden precedir aquests adverbis. Podem pensar que l'objecte es mou a l'esquerra d'aquest adverbi *bien*:

(40) a. Allí pinta cuadros bien.
b. Allí dibujaba paisajes cuidadosamente.

En aquestes configuracions, els subjectes poden anar davant dels objectes sense article. Com a conseqüència, hem de suposar que els subjectes estan per sobre de la posició del objectes sense determinant i de la posició originària dels adverbis:⁴

⁴. Per a una anàlisi similar per a l'anglès, vegeu Johnson (1991).

- (41) Allí pintaban los niños cuadros bien.⁵
(42) Allí dibujaba Marisa paisajes cuidadosamente.

Hi ha un contrast entre aquests exemples i exemples en els quals el subjecte i l'objecte sense determinant van darrere de l'adverbi de manera:

- (43) *?Allí pintaban bien los niños cuadros.
(44) *?Allí dibujaba cuidadosamente Marisa paisajes.

Segons la hipòtesi que en castellà els subjectes sempre estan més alts quan apareixen davant de l'objecte, la agramaticalitat de (43) i (44) es deu al fet que el subjecte no pot quedar-se a l'especificador de SV quan precedeix un objecte SN sense article:

- (45) *[verbÉÉ.[[Adverbi de ManeraÉÉ.[SV SubjecteÉÉ]]] Nom sense determinant]]]]

El català (i l'italià, d'acord amb Rizzi 1996) contrasta amb el castellà. Els subjectes no poden anar mai davant d'adverbis de manera com *bé*, *malament*. Això es deu al fet que els subjectes, ni en català ni en italià, no poden quedar per sobre de la posició més alta dels adverbis que ja queden a l'esquerra del SV:

- (46) *A l'escola no pinta ell bé.
*A l'escola no pinta en Joan quadres bé.

Aquest contrastos entre el castellà i el català respecte a l'ordre dels subjectes i els adverbis de manera és molt significatiu, no només perquè prova que en castellà hi ha una posició més alta per als subjectes, sinó perquè descarta clarament l'opció de suposar que els adverbis es poden adjuntar lliurement a la dreta. Si els adverbis es poguessin adjuntar a la dreta del subjecte, no queda clar per què no ho poden fer en català, als exemples de (46).

5. Per a alguns parlants, és necessari tenir un focus ben marcat a *bien*.

Similarment, els adverbis deadjectivals també mostren que els subjectes en castellà són al SSubj. Aquests adverbis tenen una distribució molt restringida, com van estudiar Bartra i Suñer (1997) .

- (47) La mafia no juega limpio a las cartas.
Silvina trabaja duro en esta cuestión.

Així, no pot aparèixer cap complement entre el verb i l'adverbi, com van mostrar Bosque (1989) i Suñer (1994):

- (48) a.*?Pedro no juega a las cartas limpio. (Suñer 1994)
b.*?Silvina no habla de la cuestión claro. (Bosque 1989)

Aquests contrastos poden significar que la posició final dels complements no pot estar més a l'esquerra de la posició d'especificador dels adverbis deadjectivals. Això es veu si contrastem aquests adverbis amb altres adverbis de manera com els següents:

- (49) a) Pedro no juega a las cartas bien.
b) Silvina no habla de la cuestión bien.

L'anàlisi de la diferent posició d'adverbis queda com es veu a (50):

- (50) [verbÉ[[Adverbi deadjectival [Complement [Adverbi de manera]]]]]

És interessant notar que els subjectes en castellà apareixen per sobre d'aquesta posició d'adverbi deadjectival. Compareu els exemples (51) i (52) amb els de (48):

- (51) No creo que aquí juegue la mafia limpio a las cartas.⁶
(52) No creo que trabaje Silvina duro en esta cuestión.

⁶. Exemple adoptat de Suñer (1994).

Una altra prova que els subjectes són alts ens la dóna la posició del subjecte respecte als adverbis focalitzats. Per a alguns parlants del castellà, no existeix la restricció sobre la possibilitat de poder inserir un complement davant de l'adverbi deadjectival, sempre que aquest adverbi quedi clarament focalitzat:

(53) No creo que hable de esta cuestión CLARO

Com esperaríem, el subjecte ha d'estar per sobre del complement i l'adverbi focalitzat, al final. El subjecte no pot aparèixer mai entre el complement i l'adverbi final focalitzat:

(54) No creo que hable (Juan) de esta cuestión (*Juan) CLARO.

Tot això mostra novament que el subjecte ha de ser alt en castellà i que mai pot ser en una posició *in situ* en contextos amb un adverbi i un complement. En català no hi ha accés al SSubj i, per tant, ni els subjectes poden aparèixer per sobre dels adverbis de manera, ni per sobre de complements, ni per sobre dels adverbis deadjectivals:

- (55) a. *Aquí juga la màfia brut.
b. *No crec que parli en Joan clar d'aquesta qüestió
c. *No crec que parli en Joan d'aquesta qüestió CLAR.
d. *No crec que parli vostè d'aquesta qüestió CLAR.

En conclusió, el que s'ha vist fins ara és que al català li manca una posició de subjecte, la que apareix davant de complement i predicats, i que hem anomenat SSubj. D'aquesta manera tenim una explicació uniforme de per què el castellà i el català tenen un comportament molt diferent respecte als quantificadors d'objecte, adverbis de manera, inserció de pronoms i adverbis deadjectivals: els subjectes del castellà poden accedir a aquesta posició, però els subjectes del català no poden.

5. EL SINTAGMA SUBJECTE, INFINITIUS I VERBS DE REESTRUCTURACIÓ

Finalment, com s'ha vist al principi d'aquest article, els subjectes poden aparèixer en diferents posicions amb els infinitius. Com es veu als següents exemples,

el català i el castellà són diferents, ja que la posició Spec SubjP queda legitimada en castellà:

- (56) a) Antes de comprar Luis las manzanas
b) *Abans de comprar en Lluís les pomes

A més a més, el castellà permet moltes posicions intermèdies. Així, el subjecte pot aparèixer entre el modal i l'infinitiu i també entre l'infinitiu i l'objecte d'aquest infinitiu:

- (57) a. Hoy no quieren (los estudiantes) leer (los estudiantes) las novelas.

Aquest comportament també es repeteix amb infinitius amb predicats. Així, el subjecte pot aparèixer entre l'infinitiu i el predicat o entre el modal i l'infinitiu:

- (58) Hoy no debería (María) estar (María) cansada.

Com és d'esperar, cap dels exemples donats abans pel castellà és bo per al català. El català només permet una posició final de subjecte:

- (59) a) Avui no deuen (*els estudiants) llegir (*els estudiants) les novel·les (els estudiants).
b). Avui no pot (*en Joan) estar (*en Joan) cansat (en Joan).

Ja que l'especificador del SSubj queda per sota del nucli on acaba el verb al STemps, podem apuntar fàcilment l'ordre en què el subjecte apareix entre el modal conjugat i el verb en infinitiu en castellà:

- (60) [_{ST} Verb [SSubj SubjecteÉÉ.[InfinitiuÉÉ..]]]

Tanmateix, és sorprenent que els subjectes en castellà puguin aparèixer entre l'infinitiu i l'objecte de l'infinitiu o el predicat de l'infinitiu. El fet que el català no ho admeti sembla indicar que la posició que legitima aquestes possibilitats intermèdies és el SSubj.

La possibilitat que el SSubj quedi legitimat en aquestes estructures està íntimament lligada al fet que aquestes són estructures de reestructuració. Com es pot veure als exemples següents, cap subjecte d'una oració principal no pot aparèixer entre el complement i el verb subordinat, ja que tenim clarament dues clàusules:

- (61) *No sabe que compré usted las manzanas.
(62) *No nos permitió que comprásemos usted las manzanas.

Tampoc cap verb de control d'objecte no permet aquesta possibilitat, com es veu a (63):⁷

- (63) a. Ayer me aconsejaron pedir (*ellos) los documentos.
b. Ayer me obligó a hacer (*tu padre) la cama.

Així, podem concloure que els verbs que tenen efectes de reestructuració en el sentit de Rizzi (1982) permeten que els subjectes d'oracions principals puguin quedar entre l'infinitiu i el complement d'aquest infinitiu. Però també hem de veure si aquest efecte només és permès amb els verbs de control de subjecte. Hi ha una construcció estudiada per Torrego (1996) on els subjectes poden aparèixer subordinats sota un verb de control de subjecte:

- (64) No sabemos si firmar nosotros la carta. (Torrego 1996)

Aquest exemple de Torrego és molt semblant als següents exemples de Piera (1988) i Belletti (2005). L'única diferència és que el subjecte subordinat queda doblat pel subjecte de l'oració principal:

7. Per a alguns parlants, *permitir* i *ordenar* poden tenir efectes de reestructuració, ja que permeten l'elevació de clítics, tal com van notar Suñer (1980) i Luján (1978):

(i) Me la permitió tocar.

No és sorprenent que els parlants que permeten l'elevació de clíctic en alguns casos també permetin els subjectes:

(ii) Me permitió tocar Juan *la Traviata*.

Segons Cinque (2004) i Kayne (1989), aquests efectes de reestructuració es donen perquè en realitat aquests són exemples de causatius subjacents.

- (65) Julia quería telefonar ella. (Piera 1988)
 (66) Gianni pensa di parlare lui di questo problema. (Belletti 2005)

Segons aquests autors, PRO queda doblat per aquest subjecte a l'oració subordinada de control de subjecte. En principi, podríem suposar que això és el que passa amb els exemples del castellà que hem vist a (64) i (65):

- (67) É[Si PRO_i firmar [nosotros_i]É] la carta.

Tanmateix, el subjecte que permet doblar PRO presenta moltes restriccions: només pot ser un element pronominal o un SN discordant amb el verb de la principal. La resta de sintagmes nominals no poden aparèixer en aquestes estructures, com es veu a (70):

- (68) No sabemos si PRO_i ir [los linguistas_i] al cine.
 (69) No saben si PRO ir todos al cine.
 (70) a. *?No sabe si contestar Juan las cartas. (Torrego 1996)
 b. *Pensa di [PRO parlare Gianni di questo problema]. (Belletti 2005)
 c. *Aquí pensa de hablar en Joan d'aquest problema

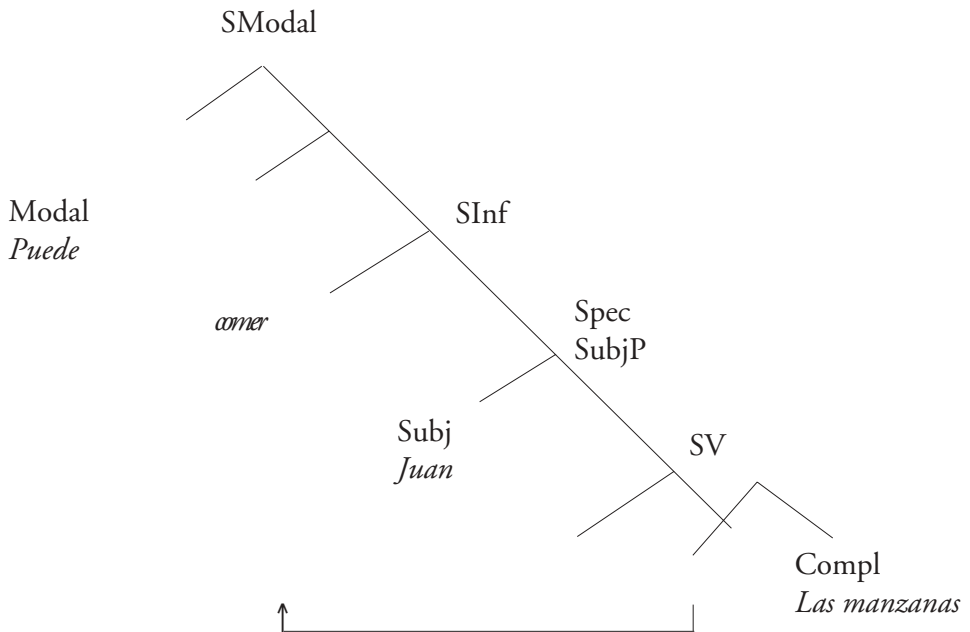
Els verbs causatius i els verbs de percepció ens aporten proves addicionals que a les estructures V INF SUBJ COMPL no hi ha doblatge de PRO. Aquesta estructura es presenta sense cap problema i, com ha quedat clarament establert, ni els causatius ni els verbs de percepció subordinats tenen PRO. En aquests dos tipus de construcció hi ha reestructuració, d'acord amb Guasti (1997) i Hernanz (1999):

- (71) Ayer nos hizo leer Juan el libro.
 (72) Ayer oyó cantar Pedro *La Traviata*.

En conclusió, no és possible presumir que el doblatge de PRO sigui responsable de l'aparició de subjectes en aquestes construccions. El fet que en català no siguin possibles significa que per esbrinar les possibles distribucions de la posició del SSubj ens haurem de fixar només en el castellà. El que proposarem en aquest article és que

l'infinitiu es pot moure per sobre del SubjP en contextos de reestructuració. L'estructura és la següent:

(73) ... >Modal> SInf> Subjectes> Complements

Aquest moviment és molt similar al que s'obté amb estructures amb auxiliars i participis de passat, on el participi de passat es mou obligatòriament per sobre del SSubj (74). Ja hem notat abans que les diferències entre el castellà i l'islandès es deuen al fet que els participis es mouen obligatòriament en castellà, però no en islandès:

(74) Auxiliar
> Vpp> Subj > Complement

Els modals, auxiliars, causatius i verbs de percepció permeten tots aquest moviment per sobre del SSubj. Aquest moviment és similar al moviment d'infinitius

proposat per Koopman i Szabolcsi (2000) per a l'hongarès i l'holandès, i Hinterhölzl (2000) per a l'alemany. En tots els casos hi ha el moviment d'infinitiu a una posició més alta per formar un predicat complex.⁸

La posició alta dels subjectes també queda demostrada per la seva distribució respecte a subjectes amb assignació excepcional de cas (AEC) d'oracions causatives, verbs de percepció i clàusules reduïdes. En castellà els verbs causatius (75a), verbs de percepció (75b) i clàusules reduïdes (75c) permeten que els subjectes AEC quedin davant de l'infinitiu o la clàusula reduïda:

- (75) a. Ayer ella le hizo [a Juan tocar el piano].
 b. Ayer ellavio [a Juan bailar un merengue].
 c. Ellos no consideran [a los niños muy inteligentes].

Els subjectes AEC han de quedar obligatòriament per sota de la posició de SSubj, com es veu als següents contrastos:

- (76) a) Ayer le hizo ella a Juan [tocar el piano].
 b) *Ayer le hizo a Juan ella [tocar el piano].
 (77) a) Ayer vio María a Juan [bailar un merengue].
 b) *Ayer vio a Juan María [bailar un merengue].
 (78) a) Consideran los profesores a los niños [muy inteligentes].
 b) *Consideran a los niños los profesores [muy inteligentes].

La conclusió és que els subjectes AEC de verbs causatius, verbs de percepció i clàusules reduïdes, contràriament als infinitius (71-72), no es poden moure a una projecció més alta que la posició del subjecte al SSubj. Aquesta, per tant, és una altra raó per pensar que el SubjP ocupa una posició alta a l'estructura.

Com que el català no permet els subjectes a l'especificador del SSubj, no hi ha cap possibilitat que els subjectes apareguin en estructures amb verbs causatius (79), verbs de percepció (80) i subjectes de clàusules reduïdes (81):

⁸. L'única diferència és que el castellà no té ordres inversos, com és el cas de les llengües germàniques o l'hongarès.

- (79) *Ahir li va fer tocar el professor el piano.
 (80) *Ahir la va veure ballar en Joan un merengue.
 (81) * Consideren intel·ligents els professors els nois de l'escola.

Finalment, la falta de SSubj explica la agramaticalitat de (82a) que és permesa en castellà (82b):

- (82) a. *Aquí no semblen [Espec SS_{Subj} els estudiants [feliços]]
 b. Aquí no parecen [Espec SS_{Subj} los estudiantes [felices]]

6. CONCLUSIÓ

Hem vist que la legitimació del SSubj en castellà és molt similar a la legitimació de subjectes en construccions d'expletius transitius en islandès. Així, la variació paramètrica que hi ha entre el castellà i el català té un paral·lel a les llengües germàniques. Hi ha una posició de subjectes alta (SSubj) que no pot ser ocupada pels subjectes en català i que explicaria per què no apareixen davant de complements, quantificadors d'objectes, i adverbis de manera, i per què els pronoms no ocupen una posició especial entre l'auxiliar i el participi de passat. En català el subjecte queda al final del predicat i dels complements, posició que també presenta el castellà, i que és una posició de focus, com ha proposat Belletti (2000) per a l'italià. Deixo per a estudis futurs arribar a entendre la sintaxi d'aquesta última posició de subjecte del català i el castellà.

Finalment, aquest treball és un exemple de la necessitat d'estudis microparamètrics per arribar a un coneixement de la cartografia de la clàusula. Si aquest estudi és correcte, hem de proposar que hi ha diferents posicions de subjecte postverbal, i no només una posició *in situ* com s'havia pressuposat fins ara.

FRANCISCO ORDÓÑEZ
SUNY, Stony Brook

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- ALEXIADOU, A; ANAGNOSTOPOULOU, E. (2001) «The Subject-in-situ generalization and the role of case in driving Computations», *Linguistic Inquiry* 32, p. 193-231.
- (1998) «Parameterizing AGR: word Order, V-Movement and EPP-Checking», *Natural Language & Linguistic Theory* 16, p. 491-539.
- AMBAR, M (1992) *Para uma sintaxe da inversão sujeito-verbo em português*, Doctoral Dissertation, University of Lisbon.
- BARTRA, A.; SUÑER, A. (1997) ÇInert Agreement Projection and the Syntax of Bare AdjectivesÈ, *Probus*, p. 1-31
- BELLETTI, A. (2000) «Inversion as Focalization», dins HULK, A.; POLLOCK, J.-Y. (eds.) *Subject inversion in Romance and the theory of Universal Grammar*, Oxford, Oxford University Press, p. 60-91.
- (2004) «Aspects of the low IP area», dins RIZZI, L. (ed.) *The structure of CP and IP*, Oxford, Oxford University Press
- (2005) «Extended Doubling and the VP Periphery», *Probus* 17.
- BOBALJIK, J.; JONAS, D (1996) «Subject positions and the roles of TP», *Linguistic Inquiry*, p. 195-236.
- BOSQUE, I. (1989) *Las categorías gramaticales. Relaciones y diferencias*, Madrid, Síntesis.
- CARDINALETTI, A. (2001) «A second thought on emarginazione & distressing vs right dislocation», dins CINQUE, G.; SALVI, G. (eds.) *Current Studies in Italian Syntax: Essays offered to Lorenzo Renzi*, Amsterdam, North Holland, p. 117-135.
- (2004) «Towards a cartography of subject positions», dins RIZZI L. (eds.) *The Structure of CP and IP*, Oxford, Oxford University Press, p. 115-160.
- and Starke M. (1999) «The typology of structural deficiency: a case study of the three classes of pronouns», dins RIEMSDIJK H. (ed.) *Clitics in the languages of Europe*, Berlin, Mouton de Gruyter, p. 145-233
- CINQUE, G. (1995) «On leftward movement of *tutto* in Italian», dins CINQUE G. (ed.) *Italian Syntax and Universal Grammar*, Cambridge, Cambridge University Press.
- (1999) *Adverbs and functional heads*, Oxford, Oxford University Press.
- (2004) «Restructuring and functional structure», dins BELLETTI A. (ed.) *Structures and beyond*, Oxford, Oxford University Press, p. 132-192.

- COSTA, J. (1997) «On the Behavior of Adverbs in Sentence-Final Context», *The linguistic review*, p. 43-68
- (2004) *Subject Positions and Interfaces*, Berlin, Mouton de Gruyter.
- GUASTI M. T. (1997) «Romance Causatives», dins HAEGEMAN, L. (ed.) *The New Comparative Syntax*, New York, Longman, p. 124-144
- HERNANZ, M. L. (1999) «El infinitivo», dins BOSQUE I.; DEMONTE V. (eds.) *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid, Espasa, pp. 2197-2357.
- HINTERHÖLZL R. (2000) «Licensing Movement and Stranding in West Germanic OV languages», dins Svenonious, P. (ed.) *The derivation of VO and OV*, Amsterdam, Benjamins, pp. 293-327.
- HOLMBERG, A.; PLATZACK C. (1995) *The Role of Inflection in Scandinavian Syntax*, Oxford, Oxford University Press.
- JAYASEELAN, K.A. (2001) «IP-Internal Topic and Focus Phrases», *Studia Linguistica* 55, pp. 39-75.
- JOHNSON, K (1991) «Object Positions», *Natural Language & Linguistic Theory* 9, p. 577-636.
- KAYNE, R. (1975) *French Syntax: the transformational cycle*, Cambridge, MIT Press.
- (1994) *The Antisymmetry of syntax*, Cambridge, MA, MIT Press.
- (2000) *Parameters and universals*, Oxford, Oxford University Press.
- ; POLLOCK J.-Y. (2001) «New Thoughts on Stylistic Inversion», dins HULK, A.; POLLOCK J.-Y. (eds.) *Subject inversion in Romance and the theory of Universal Grammar*, Oxford, Oxford University Press, pp. 107-162
- KISS, K. (1998) «Identificational Focus versus Information focus», *Language* 74, pp. 245-273.
- KOOPMAN, H.; SZABOLSCI, A. (2000) *Verbal Complexes*, Cambridge, MIT Press.
- LUJÁN, M. (1978) «Clitic promotion and mood in Spanish verbal complements», *Linguistics* 18, pp. 381-484.
- NICOLIS, M. (2001) «L-Tous, restructuring, and quantifier climbing», *Rivista di Grammatica Generativa* 26, p. 63-84
- ORDÓÑEZ, F. (1998) «Post-verbal asymmetries in Spanish», *Natural Language and Linguistic Theory* 16, pp. 313-346.
- (2000) *The Clausal Structure of Spanish: A Comparative Study*, Outstanding Dissertations in Linguistics, New York, Garland.

- PICALLO, C. (1990) «Modal verbs in Catalan», *Natural Language and Linguistic Theory* 8, p. 285-312.
- PIERA, C. (1988) «Sobre la estructura del las cláusulas de infinitivo», DEMONTE V.; LAGUNILLA, M.F. (eds.) *Sintaxis de las lenguas romances*, Madrid, El arquero, p. 148-163.
- RIZZI, L (1982) *Issues in Italian syntax*, Dordrecht, Foris.
- RIZZI, L. (1996) «Residual Verb Second and the Wh-Criterion». dins BELLETTI, A.; RIZZI L. (eds.), *Parameters and Functional heads: Essays in Comparative Syntax*, Oxford, Oxford University Press, p. 63-90
- ROSSELLÓ, J. (2000) «El SV i arguments verbals», dins SOLÀ, J. (ed.) *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Empúries, p. 1853-1949
- SÁNCHEZ LÓPEZ, C. (1993) «Una anomalía del sistema pronominal español», *Dicenda. Cuadernos de Filología Hispánica* 11, p. 259-284.
- SOLÀ, J. (1992) *Agreement and Subjects*, Ph. D Universitat Autònoma de Barcelona.
- SUÑER, M. (1994) «CV-Movement and the licensing of argumental Wh-Phrases in Spanish», *Natural Language and Linguistic Theory* 12, p. 335-372.
- (1980) «Clitic promotion in Spanish revisited», dins NEWSSEL (ed.) *Contemporary studies in Romance Languages*, Bloomington, Indiana University Linguistics Club, p. 300-330.
- TORREGO, E. (1996) «On Quantifier Float in Control Clauses», *Linguistic Inquiry* 27, p. 111-126
- (1998) «Nominative Subjects and Pro-Drop INFL», *Syntax* p. 206-219
- VALLDUVÍ, E. (2002) «L'oració com a Unitat Informativa», dins SOLÀ J. (eds.) *Gramàtica del català contemporani*, Barcelona, Empúries, p. 1221-1279.
- Wumbrandt, S. (2001) *Infinitives: Restructuring and Clause Structure*, Berlin, Mouton de Gruyter.
- Zubizarreta, M.L. (1998) *Prosody, Focus and Word Order*, Cambridge, MIT Press
- (2001) «The Constraints on Preverbal Subjects in Romance Interrogatives», dins HULK A.; POLLOCK J.-Y. (ed.) *Subject inversion in Romance and the theory of Universal Grammar*, Oxford, Oxford University Press, p. 183-205.